

נזיר מח

משה שווערד

1. תוספות מסכת נזיר דף מז עמוד ב ד"ה אי ברחוקים

אי ברחוקים ק"ו מהדיוט ומה כהן הדיוט שמיטמא לקרובים - כדכתיב קרא אינו מיטמא לרחוקים כ"ג שאינו מיטמא לקרובים כדכתיב לאביו ולאמו לא יטמא אינו דין שלא יטמא לרחוקים אלא ע"כ קרא דעל כל נפשות מת לא יבא בקרובים הכתוב מדבר ואייתר לאביו למידרש לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה וא"ת היכי מייתר לאביו והא ק"ו אין שייך לומר אם לא שנאמר הכתוב לאביו שכך מסיים הדין כ"ג שאינו מיטמא לקרובים ומגלן הא אם לא נכתב לאביו וי"ל דק"ו דקאמר לאו דוקא ואינו אלא לרווחא דמילתא כאילו היה אומר כן על כרחיך דקרא על כל נפשות מת לא יבא בקרובים דאי על רחוקים בא להזהיר הרי הוא מוזהר ועומד משהיה כהן הדיוט שהוזהר על הרחוקים דאטו משנעשה כהן גדול פקעה קדושת כהן הדיוט וקדושתו להיכא אזלא אלא על כרחיך על הקרובים בא להזהירו דכהן הדיוט שרי בהן אייתר לו לאביו ולאמו לדרשא לומר לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה.

2. תוספות מסכת נזיר דף מח עמוד א ד"ה ולאמו שנכתב

ולאמו שנכתב בכ"ג לגזירה שוה - לנזיר דכתיב בנזיר לא יטמא להם במותם ודרשינן במותם יתירא דהא כתיב ברישיה דקרא על כל נפשות מת למה לי במותם לומר לך במותם הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם נראה דעיקר קרא לנגעם איצטריך דס"ד אמינא דמצורע חשיב כמת ולזיבתם נקט אגב נגעם.

3. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נזיר דף מח עמוד א

לנגעם ולזיבתם להני אצטריך דס"ד אמינא דמצורע חשיב כמת ולזיבתם אגב נגע נקט.

4. הגרי"ז על מסכת נזיר דף מח/א

בתוס' ד"ה ולאמו, מבואר שם דהא דצריכים מיעוט דמיטמא לנגעם ולזיבתם דעיקר קרא לנגעם איצטריך דס"ד אמינא דמצורע חשיב כמת, צריכים לבאר דהא מבואר ביבמות (דף ק"ג ע"ב) דבגד של מצורע מוחלט מטמא כזית, אעפ"י שאין בה שלש על שלש כשיעור בגד משום דאיתקש למת, וא"כ רואים דאינו דוקא דמצורע טמא חשיב כמת, אלא דטומאת המצורע חשיב כמת, דהא גם בבגדים נראה הדין דאיתקש למת:

5. טל תורה על נזיר דף מח/א

תוס' ד"ה ולאמו בסוה"ד דמצורע חשיב כמת. וצ"ע דא"כ האיך כהן רואה את הנגעים ולפעמים מחליטו תיכף כגון במחיה והרי יעבור הכהן על איסור טומאה אם מצורע הוא כמת. ואולי יכול הכהן לראות הנגע מבחוץ ולא במקום שיש שם אוהל וכשאומר טמא אינו נוגע במצורע אבל אכתי קשה מתגלחת מצורע דהוא ככהן דוקא כדאי' בת"כ וכשיגלחו אי אפשר שלא יאהיל על גופן ובפרט להסוברים חרב ה"ה כחלל לענין טומאת כהן א"כ כשמגלח בתער נטמא התער בנגיעה והכהן נוגע בתער ונושא ונטמא גם הוא ועובר ואף דיש לומר להתגלחת ככה"ד ולא ככהן גדול הרי עכ"פ מוכח דל"ש בזה איסור טומאה לכהן הדיוט א"כ ע"כ דמצורע לענין זה אינו כמת דאל"כ גם כה"ד לא היה רשאי להטמאות וכיון דאינו כמת גם לכה"ג שרי. ואפשר דהו"א תגלחת מצורע היינו ככהן הדיוט קרוב למצורע דכמו שמותר לטמא למת קרובו ה"ה למצורע קרובו כשהוא לצורך המצורע כמו תגלחת אבל לכה"ד רחוק או לכה"ג אפילו קרוב אסור ולכן הוצרך קרא להתיר:

6. תוספות מסכת נזיר דף מח עמוד א ד"ה ואין לי

ואין לי אלא בנזיר - שמותר ליטמא לנגעם ולזיבתם כ"ג מנין אמרת לא יאמר אמו כ"ג דאינו צריך ומה במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאביו דכתיב לאחיו וסבירא ליה דגמר אחוה מבני יעקב כי היכי דילפינן לענין יבום ביבמות (דף יז:) הרי עדיפא משפחה אב ממשפחה אם לגבי כהן הדיוט אין כ"ג מיטמא לאביו [מקום] שאין כהן הדיוט מיטמא לאחיו מאמו אינו דין שאין כ"ג מיטמא לאמו אם זכיתה מן הדין א"כ מה ת"ל אמו כ"ג וא"ת ומה צריך קל וחומר הרי כבר אמר דעל כל נפשות מת אזהר רחמנא אקרובים ועל כרחיך כדפרישי' ואמו נמי בכלל כל הקרובים א"כ למה כתיב אמו בפירוש על כרחיך מיייתרא לג"ש וי"ל דאי לאו ק"ו הוה אמינא אף על גב דאסר קרובים מעל כל נפשות מת וכתיב נמי לאביו לאו למעוטי מת מצוה אלא למעוטי אם דמיטמא לה דהוה אמינא דווקא קרובים דמצד האב דגרעי טפי משום דאינה קורבא ודאית אלא חזקה בעלמא אבל אמו דודאי ילדו ליטמא לה כדאמר לקמן האי סברא ע"כ איצטריך קל וחומר ללמד דאין זו סברא שהרי ככהן הדיוט אנו מחשיבים קורבא דאב טפי מן האם ומהשתא אייתר

אביו ואמו בכהן גדול אביו לומר דמיטמא למת מצוה ואמו לגזירה שוה ואם תאמר אכתי מגלן דאביו בא למת מצוה הא איצטריך לגופיה דלא לימא דלאמו למעוטי לאביו דיטמא לאביו דקורבא דאב עדיפא דמתייחס אחריו כדלקמן **ונראה לומר דהתנא תפס לדין ק"ו לרווחא דמלתא כק"ו דלעיל** והך ברייתא כרבי ישמעאל דבסמוך ולית ליה האי צריכותא דלקמן דאמו ודאי ילדתו דלקמן אליבא דר"ע קאמר ליה **אבל לר' ישמעאל בלאו ק"ו אייתר לאמו שהיא בכלל שאר קרובים דאפי' אי נכתב לאביו לא הוה אמינא דלמעוטי אמו קאתי משום דודאי ילדתו** דלית ליה הנך סברות דלקמן **הלכך כי כתיב על כל נפשות מת כולהו קרובים במשמע אייתר לאביו למת מצוה ואיתר לאמו לגזירה שוה וקל וחומר לרווחא דמילתא.**

7. קרן אורה על מסכת נזיר דף מח/א

והתוס' ז"ל בד"ה ולאמו כתבו דאיצטריך למעוטי נגעם משום דמצורע חשוב כמת. ואין זה מספיק דנהי דחשוב כמת מ"מ ודאי ליתא במשמעותא דעל כל נפשות מת. ועוד דא"כ מנ"ל ברחוקים דמותר בנגעם דילמא לא שרי רחמנא אלא לאביו ולאמו. ולמש"כ ניחא אלא **דיש לדקדק מאי אהני ק"ו לאמו הא אין מזהירין מן הדין, ואיצטריך למיכתב לאמו למלקות ואכתי דילמא אתי לנגעם ולזיבתם וי"ל דאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא.** ועיין בדברי הרמב"ם ז"ל בפט"ז מה' טומאת מת שכתב דכהנים ונזירים מותרין להטמאות בכל שאר הטומאות. וכתב הכס"מ זה פשוט דלא הוזהרו אלא על טומאת מת. והרי הכא אין הדבר פשוט כ"כ ואיצטריך קרא למעוטי וק"ל:

8. תוספות מסכת נזיר דף מח עמוד א ד"ה הכי גרסינן

הכי גרסינן אשכחנא כהן גדול דמיטמא למת מצוה נזיר מגלן - תימה תיפוק ליה מגזירה שוה דאמו אמו כמו שאנו לומדים כהן גדול מנזיר לענין נגעם וזיבתם ה"נ ניהדר ונילף נזיר מכהן גדול לענין מת מצוה דאין גזירה שוה למחצה נראה למהר"ף אי לאו דנפקא לן מת מצוה בנזיר מקרא אחרינא הוה אמינא דכולה גזירה שוה דאמו אמו אתיא למת מצוה אבל לענין למעוטי נגעם וזיבתם בין בכהן הדיוט ובין בכהן גדול כיון דמצורע איתקש למת דהוה ליה כעוקר קרא ממשמעותיה ע"י ג"ש להכי איצטריך למילף מת מצוה בנזיר מקרא אחרינא.

9. שערים מצויינים בהלכה

ת"ל על נפש מת לא יבא, בנפש אדם הכתוב מדבר. פי' משום דכתיב "נפש מת", ותואר זה לא שייך בבהמה, ורק בחייה מצינו בקרא (אמר כד-יח) "מכה נפש בהמה", וכן איקרי מת כדמצינו (משפטים כא-לד) "והמת יהיה לו", אבל לא איקרי נפש מת כמש"כ התוס', והכא דכתיב "על נפש מת לא יבא" מיירי בנפש אדם. והטעם לכל זה דבאדם לאחר מיתה יש השארת הנפש, ואפי' בקברו

נשאר מקצת נפשו כמש"כ הקדמונים, ומה"ט הולכים על קברי אבות, אבל לא שייך זה בנפש בהמה וכמש"כ בקהלת (ג-כא) "רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היוורת היא למטה לארץ". ובכרכת הראש כתב בזה"ל, הבהמה לא איקרי נפש מת, לפי שאחר מיתתה אין לה נפש מיוחדת לישאר בשם נפש רק הכל חוזר למקור היסודית, ורק בחייה נפש בהמה מקרי.

10. תפארת ציון

ת"ף על נפש מת לא יבא. פי' התוספות דבהמה לא נקרא בשם נפש מת אלא אי בשם נפש אי בשם מת, והטעם הוא דלבהמה אין לה השארת הנפש שיהיה שיין להקרא בשם נפש מת דנפשה חוזר למקור היסודות כמ"ש ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ, אך מפני שבחייה נקראת בשם נפש בהמה לכן אם לא היה הכתוב אומר אלא על נפש לא יבא, היה לנו לפרש דכוונת הכתוב על כל הדברים שנקראים בשם נפש בחייהם:

11. שערים מצויינים בהלכה

לאביו ולאמו לא יטמא, אבל מיטמא למת מצוה. כתב הרמב"ם (נזירות פ"ז הי"ב) היה מהלך בדרך ופגע במת שאין לו מי שיקברנו הרי זה מטמא לו וקוברו, ודברים אלו דברי קבלה הן. וכ"כ דין זה (אבל פ"ג ה"ח) לענין כהן, ואפי' כ"ג כו'. והקשה בלחם משנה דבגמרא מבואר דילפינן מקראי, ותירץ דס"ל להרמב"ם דקראי אסמכתא ניהו, ועיקר הדבר מפי הקבלה. עוד כתב דשיטת הרמב"ם דכל דבר שאינו מפורש בתורה מקרי דברי קבלה. ועי' ברמב"ם (אישות פ"א ה"ב) שכתב, דקידושין ע"י קנין כסף הוא מדברי סופרים. ובאמת גם זה מן התורה הוא אלא מפני שאינו מפורש בהדיא דרכו לכתוב כן, עי"ש במ"מ ובכ"מ ובלח"מ ובמשנה למלך.

12. תפארת ציון

ר' ישמעאל אומר אינו צריך וכו', אפשר לומר דמחלקותם הוא בהמחלוקת דר' יוחנן ור"ל [לעיל מ"ג ע"א] אם הכהן מוזהר על הגוסס, דהת"ק ס"ל דכהן מוזהר על הגוסס שהגם שהגוסס אינו מטמא אעפ"כ הזהירה התורה עליו כדי להרחיקו מהטומאה, כמו כן ס"ל דאם לא היה כתיב אלא על נפש לא יבא היה אפשר לפרש דהכתוב מדבר גם על נפש בהמה. ומה דאמר הכתוב לא יבא הוא כדי להרחיקו מהטומאה שלא יבא לנגיעה כמו שהרחיקה התורה אותו מזה הטעם מגוסס. ור' ישמעאל ס"ל דכהן אינו מוזהר אלא על דבר המטמא אותו ולכן מוכרח לפרש למה שאמר הכתוב לא יבא דהכתוב אינו מדבר אלא בהטומאה שמתמא בביאה ואין זה אלא בטומאת

אדם. ומה דר' ישמעאל אינו דורש לתיבת מת הוא מפני דס"ל דדברה תורה בלשון בני אדם:

13. תפארת ציון

לֵאמֹר אִם אָמַרְתָּ בְּכַהֲנֵי שֶׁכֶן אֵינוֹ מְבִיא קֶרֶבֶן וְכוּ', וְהִגַּם
דֵּהַחֲכָמִים ס"ל בְּהַמְשָׁנָה דִּמְעַלְתָּ כַּהֲנֵי בְּמָה שֶׁקְדוּשְׁתּוֹ
קְדוּשַׁת עוֹלָם הוּא גְדוֹל מִמְעַלְתָּ נֹזֵיר שֶׁמְבִיא קֶרֶבֶן עַל
טוּמְאָתוֹ אֵין זֶה אֶלֶּא אַחֲרֵי שֶׁאָמַר הַכְּתוּב שִׁיטְמָא הַנֹּזֵיר
לִמַּת מִצְוֵה דְּבוּזָה הוֹרָה הַכְּתוּב דֵּהַבָּאָת הַקֶּרֶבֶן אֵינוֹ מְעַכְּבוּ
מִלְטָמָא לִמַּת מִצְוֵה, אֲבָל אִם לֹא אָמַר הַכְּתוּב שִׁיטְמָא הִיָּה
לָנוּ לֹאמַר מֵהַסְּבֵרָא דֵּהַבָּאָת הַקֶּרֶבֶן מְעַכְּבָתוּ מִלְטָמָא לִמַּת
מִצְוֵה עַל שֶׁהַבָּאָת קֶרְבָנוּ לְהַאֲשֵׁם וְהַחֲטָאָת מוֹרָה עֲלֵינוּ
שֶׁמְתוֹאֵר בְּשֵׁם חֲטָא עַל מָה שֶׁנִּטְמָא א"כ אֵיךְ יִחְטָא לְה' בְּשִׁבִיל הַמַּת מִצְוֵה שֶׁהוּא כְבוֹד בָּשָׂר וָדָם:

14. תוספות מסכת נזיר דף מח עמוד א ד"ה או אינו

או אינו - אלא לכך כתיב לאביו ולאמו ולומר לך דמותר ליטמא לשאר מתים רחוקים ושעמא איכא למימר
דשמא אקרובים אזהריה רחמנא מפני [שמיצר] עליהם וזהו זילותא דנזיר דאיכרי קדוש אבל רחוקים
שאינו נעצב עליהם לא אזהריה רחמנא אמרת ק"ו מכהן גדול דעל כרחיק סברא זאת לא אמיתית היא שהרי
[בכ"ג] הוא איפכא.

15. שערים מצויינים בהלכה

שכתב בזה"ל, ומשמרה שלא ראתה אותו עד
עכשיו ובאה לראותו, הדבר נאה שתראהו
ביופיו כו'. הרי מבואר כדברי השואל ומשיב,
ותמוה דבשעה זו נעלם מהגאון הדור דברי
רש"י על מקומו שכתב כן מפורש. וכעין
קושיא זו הקשה בשאגת אריה (סי' ס) אהא
דתנן במס' מכות (כב:): יש חורש תלם אחד
וחייב עליו שמנה לאוין, החורש בשור
ובחמור כו' וכהן והוא נזיר, וחורש במקום
טומאה כו', והקשה כיון דהאי תנא לית ליה
איסור כולל כמו שהוכיח שם, א"כ היאך
משכחת כהן והוא נזיר, הא אין איסור נזירות
חל על איסור כהונה אע"פ דנזירות כולל גם
שאר דברים, ונתירץ די"ל עפ"י מה דקי"ל
דמופלא סמוך לאיש נדרו נדר, וה"ה לנזירות
כדמוכח לעיל סופ"ד (כט). ואיסור טומאת כהן
חל עליו משהגדיל שהביא ב' שערות, ולפי זה
משכחת לה שהכהן כשהוא מופלא סמוך לאיש
קיבל עליו נזירות על זמן שיחול עליו ברגע
שיבואו ב' שערות, דהשתא איסור טומאת כהן
ונזיר הוה ליה באין כאחד, ועוד תירץ בדרך
אחר כו' עי"ש.

שם ע"ב שאם היה כהן גדול והוא נזיר כו'
מטמא הוא למת מצוה. מבואר
מכאן דכ"ג מותר לו להיות נזיר. ובתשו' שואל
ומשיב (מהר"ד ח"ב סי' קסב) הביא קושיא
היאך משכחת לה, הא הכ"ג צריך לספר עצמו
בכל ערב שבת כדאיתא במס' תענית (יז.)
וברמב"ם (כלי המקדש פ"ה ה"ו), והנזיר אסור
להסתפר משך ימי נזירותו, בסתם נזירות ל'
יום, ונתירץ דהא דמסתפר כל ערב שבת אינו
מצד הדין אלא לפי כבודו, שכן משמע
ברמב"ם (שם ה"ז) שכתב, ובית מוכן לו
במקדש ונקרא לשכת כ"ג, ותפארתו וכבודו
שיהיה יושב שם כל היום, וא"כ הכי נמי מש"כ
קודם לזה דמסתפר כל ערב שבת, נמי לפי
כבודו. ובמס' תענית (שם) הערנו על דברי
רש"י (שם ד"ה הואיל ומשמרות מתחדשות)

16. תפארת ציון

הרי שהלך לשחוט את פסחו וכו' דההכרח לדרוש מלאחותו דמחוייב להיטמא למת מצוה גם אם יהיה צריך לעבור על עשה שיש בה כרת כי על עשה גרידא אנו יודעים מנזיר עצמו שהגם שמוזהר בעשה קדוש יהיה ובל"ת על נפש מת לא יבא אעפ"כ מחוייב להיטמא למת מצוה, ומפני דר' ישמעאל ס"ל מה לי חד לאו מה לי תרין לאוין כדלקמן לכן ס"ל דמלאחותו אנו ילפינן גם אם הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו דיש לפניו לעשות שני עשין שיש בהם כרת אעפ"כ מת מצוה דוחה אותם:

17. נתיבות הקודש

בהוא בית אב פליג רב נחמן ואמר עבדי נמי טמאין דכל טומאת מת בצבור רחמנא שרייה, וחזינן מזה דהיכא דהוא בתורת היתר אז אפילו דאיכא טהורין ואפשר לקיים ע"י טהורין בכ"ז לא מהדרינן כלל על טהורין, וא"כ ה"נ כן במת מצוה או בטומאת קרובים בכהן הדיוט לא מהדרינן אף דיכולים לקיים ע"י אחרים אמנם מפורש ברמב"ם בהלכות אבל פ"ג ה"ח כהן שפגע במת מצוה בדרך הרי זה מטמא לו, אפילו כהן גדול חייב להטמא לו ולקוברו, ואיזהו מת מצוה, אחד מישראל שהיה מושלך בדרך ואין לו קוברין, דבר זה הלכה מפי הקבלה, במה דברים אמורים כשהיה הכהן לבדו ואין עמו אחר ואפילו קרא שם בדרך ואין לו עונה, אבל אם כשיקרא אחרים עונים אותו אין זה מת מצוה אלא יקרא לאחרים ויבואו ויעסקו בו עכ"ל, וא"כ הרי מפורש הוא ברמב"ם אם יש אחרים ועונים אותו כשקורא אותם אז אין רשאי הכהן להתטמא אצלו, וע"כ צ"ל אף דלענין טומאה דהותרה בצבור מפורש בפ"ק הנ"ל דלא מהדרינן אף דיכול לקיים שניהן ע"י טהרה בכ"ז הכא במת מצוה שאני, והיינו טעמא דבכה"ג היכא דקורא ועונין אותו לא הוה תחת הסוג דמת מצוה והתורה לא התירה אלא במת מצוה, ומת מצוה לא מיקרי אלא היכא דליכא אחרים דקורא ועונין אבל היכא דאיכא אחרים ועונין כשקורא אותם לא מיקרי מת מצוה כלל, ומש"ה לא הותרה כלל, ולפי"ז יתחדש דלעולם בכהן הדיוט המיטמא לקרובים אז אף דאיכא אחר יטמא הכהן כנ"ל אבל בכהן גדול המיטמא למת מצוה אם איכא אחר לא יטמא, והיינו דוקא כשקורא את האחר ועונה אותו דאז לא הוה עוד מת מצוה, אבל כשהאחר אין עונה אותו אז כמו שלא היה אחר כלל, ודברי הרמב"ם מפורשים בנזיר דף מ"ג ע"ב היכא דאיכא אחרים וקורא ועונין אותו אין זה מת מצוה.

ת"ל לאחותו לאחותו הוא דאינו מיטמא הא למת מצוה מיטמא, והנה הא דכהן הדיוט מיטמא לקרובים מפורש ברש"י בברכות דף כ' ע"א דמעיקרא כשנכתב לא תעשה דטומאה לא על מת מצוה נכתב כשם שלא נכתב על הקרובים, ומוכח מרש"י דדין טומאת מת דהותרה בקרובים בכהן הדיוט וכן טומאת מת מצוה דהותרה אף לכהן גדול אין זה בגדר דחיה אלא לא תעשה דטומאה לא על מת מצוה נכתב ולא על הקרובים בכהן הדיוט. ולפי"ז יתחדש דין במת מצוה אם יש אחר דאינו כהן אפ"ה יהא מותר לכהן להתטמא אצלו, לפי מאי דמבואר בפ"ק דיומא דף ו' ע"ב דאיכא דאמרי אפילו היכא דאיכא טהורין וטמאין

18. ספר ויקרא פרק כא

- (ב) כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו:
(ג) ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא הייתה לאיש לה יטמא:

19. ספר במדבר פרק ו

- (ז) לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא יטמא להם במתם פי גזר א-להיו על ראשו:

20. העמק דבר על במדבר פרק ו פסוק ז

(ז) ולאחותו. הפת"ח על האל"ף שלא כדקדוק התיבה דמיבעי להיות ולאחותו וכ"ה בפרשת אמור. ושמעתי מהגאון ר"א משה נ"י האב"ד דק"ק פינסק. דבא ללמד הא דתניא מי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ומת לו מת לא יטמא ופי' לאחותו. לאחיו שלן שיצא מידי כרת שמכרית נשמתו:

21. דף על הדף מסכת נזיר דף מח עמוד ב

בגמ': אחותו ל"ל, סד"א כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן דאיסור לאו אבל מילה ופסח דכרת לא יטמא למת מצוה קמ"ל. התוס' פירשו דפריך לר' ישמעאל דס"ד כמו דאין לו חילוק בין חד לאו לשני לאוין היה סבור נמי שאין לו חילוק בכרת ומשני דבהא ודאי מודה ר"י.

הלקח טוב (כלל ט"ו) האריך להוכיח מכמה דוכתי אי ריבוי הלאוין חמיר טפי מריבוי בחומר האיסור או להיפך, וכמ"ש כ"הר"ן ביומא בשם הראב"ד דעדיף לשחוט בהמה בשבת (לפקו"נ) מאשר שיאכל נבילה דבנבילה עובר בכל כזית וכזית. וע"ש שר"ל דהשו"ט דגמ' כאן תלויה בחקירה הנ"ל, דבהו"א הבינה הגמ' דריבוי הלאוין חמיר ואם ר"י אינו מחלק בין לאו אחד לב' לאוין ה"נ דלא מבע"ל לקרא לאיסור כרת, והגמ' הסיקה דריבוי באיכות עדיף וע"כ שפיר מבע"ל קרא.

1. שערים מצויינים בהלכה

דף מח. אשכחן כהן גדול, נזיר מנ"ל דתניא כו'. בכל הסוגיא לא מצינו אי כהן גדול ונזיר מטמאין עצמם לנשיהם, דבכהן הדיוט מצינו במס' זבחים (ק.) מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב פסח ולא רצה ליטמא, ונמנו אחיו הכהנים וטימאוהו בעל כרחו, וכן במס' יבמות (כב:) דרשי' עה"כ (אמור כא-ב) "כי אם לשארו הקרוב אליו", שארו זו אשתו, ודרשה זו מובא נמי במס' ב"ב (קט:) ופי' הרשב"ם טעם הדרשה, מדכתיב (בראשית ב-כד) "והיו לבשר אחד" וכתוב נמי (משפטים כא-) "שארה כסותה ועונתה לא יגרע". [ועי"ש בתוס' יו"ט]. וכן כתב הרמב"ם (אבל פ"ב ה"ז) אשתו של כהן מתטמא לה על כרחו ואינו מטמא לה אלא מדברי סופרים, עשאוה כמת מצוה כיון שאין לה יורש אלא הוא, לא תמצא מי שיתעסק בה. וכתבו המפרשים דקרא דמוקי לה דשאררו זו אשתו, ס"ל להרמב"ם דאסמכתא היא. וכתב במנ"ח (מצוה רעא) דלפ"ז גם כהן גדול ונזיר אע"פ שאין מתטמאין לאביהם ולאמם, מ"מ לנשיהם מתטמאין דהרי היא כמת מצוה.

2. ספר ויקרא פרק כא

(ב) כי אם לשארו הקרב אליו ולאמו ולאביו ולבגנו ולבתו ולאחיו:

3. רבנו בחיי על ויקרא פרק כא פסוק ב

(ב) כי אם לשארו. שארו זו אשתו, שהיה לו בה קירוב בשר. הקרוב, ולא ארוסה. אליו, ולא גרושה, כן דרשו חז"ל (ספרא אמור פרשה א, ד). ואף על פי שהכהן נקרא קדוש והכתוב מזהירו לגודל מעלתו שלא יטמא למת, הנה הכתוב מצוה עליו שיטמא לאשתו, ואם לא רצה כופין אותו על כרחו, וכמו שדרשו חז"ל (זבחים ק.) מעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו ערב הפסח ולא רצה להטמא וטמאוהו בעל כרחו. וטמאה זו היא שיעמוד בבית תחת אהל אחד, והוא הדין לאמו ולאביו וכל השאר, אבל אין להטמא ולהכנס בבית הקברות על אחד מהם כלל, וכן אמרו חז"ל (שמות רבה ה, יד) מי ראה כהן בבית הקברות:

לאמו ולאביו. הקדים האם לאב, ובכהן גדול הקדים האב שאמר לאביו ולאמו לא יטמא. ואפשר לומר כי מה שהקדים כאן אמו לאביו, לפי שהזכיר שארו והתיר להטמא לכך הוצרך להקדים אמו כדי לסמוך אמו לשארו ושיזכיר הנקבות בפני עצמן, שאם היה אומר כי אם לשארו לאביו ולאמו יבוא הלשון בלתי מסודר להכניס הזכר בין הנקבות. או הקדים אמו מפני שהיא ודאי שהיא אמו, וכדי לדרוש כי אין צריך לומר אמו אלא אפילו לאביו שאפשר להסתפק בו אם הוא אביו יטמא. אבל בלא יטמא הקדים אביו, כי אין צריך לומר אביו שהוא ספק אלא אפילו לאמו שהיא ודאי לא יטמא. ולאחותו הבתולה, פרט לאנוסה ומפותה, הקרובה, לרבות ארוסה, אליו, לרבות בוגרת, אשר לא היתה לאיש, לרבות מוכת עץ, וכבר נפסקה הלכה להטמא לאלו:

4. בעלי התוספות על ויקרא פרק כא פסוק ב

לאמו ולאביו. מה הם בני קיימא אף בנו ובתו שהם בני קיימא יצאו נפלים שלא יטמאו להם. תימ' למה נקט בכהן הדיוט לאמו קודם לאביו ובכהן גדול איפכא. י"ל דלא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא כהן הדיוט באמו דפשי' שהיא אמו שילדתו שיטמא לה אלא אפי' לאביו שהוא ספק אם הולידו יטמא. וכהן גדול לא מיבעיא שלא יטמא לאביו משום דספק הוא אם הוא אביו אם לאו אלא אפי' אמו דודאי אמו לא יטמא לה:

5. כלי יקר על ויקרא פרק כא פסוק ב

לאמו ולאביו. כי אמו אינה מזרע אהרן זולת מצד שהיא כגוף בעלה על כן הקדים האם הדבר שהוא חידוש יותר, אבל בכהן גדול שאמר לא יטמא הקדים האב כי זה חידוש יותר מה שאינו מטמא לאביו שהוא מזרע אהרן. ואם נפשך לפרש זה דרך לא זו אף זו נוכל לומר שיותר קרוב לשמוע שיטמא לאמו כי נצטערה עליו הרבה בהריון ולידה וגידול מה שאין כן באב, על כן יהיו שני מקומות אלו הן יטמא האמור כאן, הן לא יטמא האמור בכ"ג, כולם דרך לא זו אף זו. ועוד שאמו יותר ודאית מן אביו כי שמא זינתה אמו עם אחר וזה אינו אביו ולפיכך יהיו שניהם בדרך לא זו אף זו, ועוד שניוויל של האשה קשה מן ניוול האיש על כן הקדים אמו לומר לך שאם שניהם מוטלים לפניו חייב לטפל תחילה עם אמו אבל בכ"ג שנאמר לא יטמא הקדים האב בדרך לא זו אף זו וק"ל: